

Uitkering Nederlandse Depositogarantie Amsterdam Trade Bank 2022

Januari 2024

Op vrijdag 22 april 2022 is Amsterdam Trade Bank (ATB) op eigen verzoek failliet verklaard door de Rechtbank Amsterdam. Daarop heeft De Nederlandsche Bank (DNB) het Depositogarantiestelsel (DGS) voor ATB geactiveerd.

Rekeninghouders van ATB konden zich vanaf de derde werkdag na het faillissement melden bij DNB. Hierbij gaven zij het rekeningnummer door waarop DNB het door de Nederlandse Depositogarantie beschermde geld vervolgens uitkeerde. Binnen een maand na het faillissement was 95% (een bedrag van € 641 miljoen) van het totaal gegarandeerde spaargeld uitbetaald.

Deze factsheet geeft inzicht in de werking van het DGS en het verloop van de DGS-uitkering voor ATB. Hiermee geeft DNB inzicht in de DGS-uitkeringsorganisatie en de belangrijkste stappen ondernomen tijdens de uitkering voor ATB. Tevens laat het rapport zien hoe DNB ervoor zorgt dat binnen de wettelijke uitkeringstermijn vergoedingen beschikbaar worden gemaakt.

1

De Nederlandse Depositogarantie

Het geld op rekeningen bij Nederlandse banken wordt wettelijk beschermd door de Nederlandse Depositogarantie (DGS). Met depositogarantie is het geld van rekeninghouders tot € 100.000 per persoon, per bank veilig.

Mocht een bank failliet gaan, dan zorgt DNB ervoor dat vergoedingen binnen de wettelijke uitkeringstermijn beschikbaar worden gemaakt. Het geld dat daarvoor gebruikt wordt komt uit het depositogarantiefonds (DGF), waaraan banken sinds 2016 ieder kwartaal premies afdragen.

Zo kunnen rekeninghouders snel hun geld vergoed krijgen en hoeven ze niet te wachten op de afwikkeling van de failliete bank. Hiermee kan een bankrun voorkomen worden. Dit versterkt de stabiliteit van de economie en een duurzame welvaart in Nederland.

Meer informatie over de Nederlandse Depositogarantie vindt u op de website www.depositogarantie.nl.

Figuur 1 De dubbele doelstelling van de depositogarantie

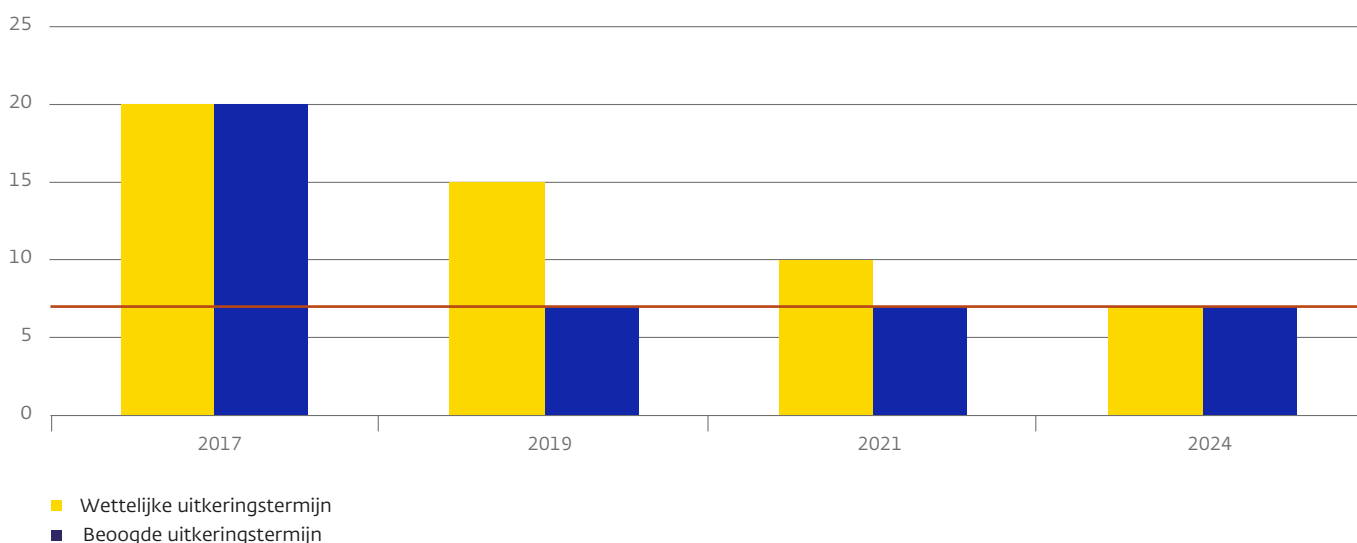

De Europese DGS-richtlijn zorgt voor de versterking van de depositogarantie

Sinds 1978 worden rekeninghouders van Nederlandse banken beschermd door de depositogarantie. DNB is de uitvoerder van de depositogarantie in Nederland. In 1994 kwam de Europese Unie (EU) met de eerste richtlijn voor depositogarantiestelsels (Richtlijn 2014/19/EU, de DGS-richtlijn). Deze richtlijn is in Nederland geïmplementeerd in onder andere de Wet op het financieel toezicht (Wft) en het Besluit Bijzondere prudentiële maatregelen beleggerscompensatie en depositogarantie Wft (Bbpm).

Gedurende de financiële crisis van 2008-2009 werd het DGS geactiveerd voor ICESAVE en DSB Bank. Na de herziening van de DGS-richtlijn in 2014 heeft DNB intensief gewerkt aan het versterken van de depositogarantie. Belangrijkste wijzigingen waren het (stapsgewijs) terugbrengen van de wettelijke uitkeringstermijn naar zeven werkdagen in 2024 (zie figuur 2.) en de opbouw van een fonds voor financiering van de depositogarantie (het depositogarantiefonds; DGF).

Figuur 2 De stapsgewijze verkorting van de uitkeringstermijn (in werkdagen)

Het faillissement van ATB

ATB had sinds 1994 een Nederlandse bankvergunning en trok met name in Nederland en Duitsland spaargelden aan. Ten tijde van het faillissement had ATB ruim 23.000 actieve rekeninghouders, waarvoor € 673 miljoen werd gegarandeerd door de Nederlandse Depositogarantie. Het merendeel van deze rekeninghouders woonde in Nederland en een kleiner deel in Duitsland (meer dan 5.500). De bank kwam in de problemen na de invasie van Rusland in Oekraïne.

In reactie op deze invasie hebben de EU, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten sancties opgelegd aan Rusland en aan Rusland gelieerde personen en entiteiten. De gevolgen van deze sancties raakten ATB zowel direct als indirect, waardoor de bedrijfsvoering ernstig verstoord raakte. Als gevolg hiervan besloot zij om haar bankbedrijf af te wikkelen. Toen een afwikkeling niet mogelijk bleek, besloot zij op 22 april 2022 zelf faillissement aan te vragen.

Figuur 3 Aantal rekeninghouders en gegarandeerde bedragen bij ATB

De DGS-uitkering voor ATB in cijfers

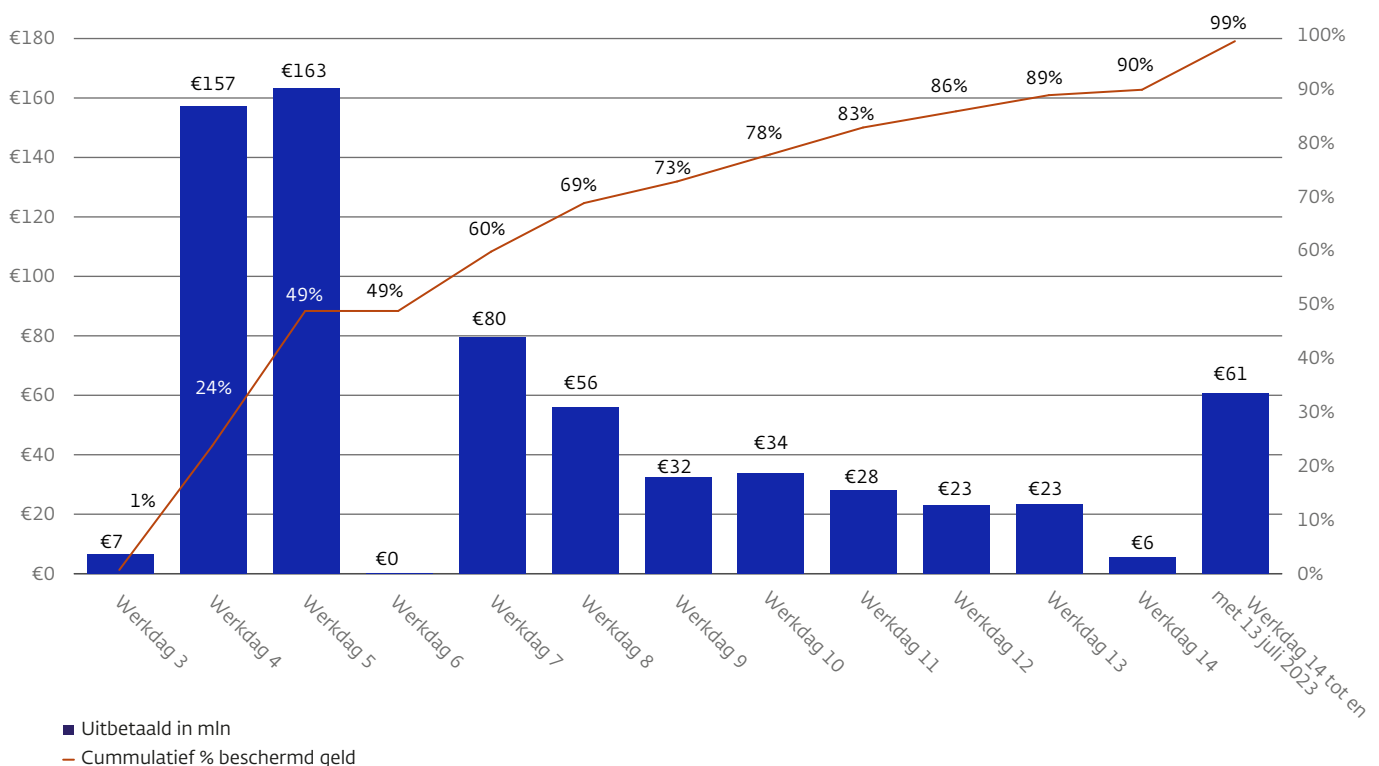
DNB en het DGF hebben binnen drie werkdagen na het faillissement de vergoedingen beschikbaar gesteld aan rekeninghouders van ATB. Vanaf 28 april, de derde werkdag na het faillissement van ATB, konden rekeninghouders de bankrekening - waarop de vergoeding kon worden uitbetaald - doorgeven aan DNB. Dit was binnen de in 2022 geldende wettelijke uitkeringstermijn van tien werkdagen.

Begin juli 2022 was bijna € 670 miljoen, 99% van het gegarandeerde spaargeld bij ATB, uitgekeerd aan 80%

van de beschermde rekeninghouders (zie figuur 4 voor het verloop van de uitbetaling tot en met 13 juli 2023).

Naast de reguliere rekeningen, had ATB een bestand met zogeheten 'slapende rekeningen'. Dit waren inactieve rekeningen met voornamelijk kleine openstaande bedragen. Het betrof ruim 31.000 houders van slapende rekeningen met een totaal aan bijna € 2 miljoen aan beschermd geld. Lees meer hierover bij 'Bijzonderheden DGS-uitkering ATB'.

Figuur 4 Voortgang DGS-uitkering voor ATB

Voorbereid op een uitkeringstermijn van zeven werkdagen

DNB werkt dagelijks aan het voorbereiden van een tijdige en juiste DGS-uitkering. De taakuitvoering voor de Nederlandse Depositogarantie bestaat uit zes deelterreinen¹ (zie figuur 5).

Per 2024 geldt de wettelijke uitkeringstermijn van zeven werkdagen

De wettelijke uitkeringstermijn² is sinds 2015 geleidelijk verkort van twintig naar zeven werkdagen (wettelijk van kracht per 1 januari 2024). Om dit mogelijk te maken, heeft DNB een DGS-uitkeringsapplicatie ontwikkeld. Rekeninghouders kunnen inloggen op een DGS-uitkeringsportaal en direct hun tegenrekening doorgeven. Hun gegevens worden dan gekoppeld aan de klantinformatie die DNB heeft ontvangen van de omgevallen bank: het individueel klantbeeld (IKB). Om na een bankfaillissement een snelle en kwalitatief goede overdracht van de bankadministratie mogelijk te maken, heeft DNB in 2017 een standaard ingevoerd voor het IKB.

Op basis van deze standaard hebben banken hun administratie en de kwaliteit van klantgegevens verbeterd. Banken zijn verplicht om gegevens van klanten up-to-date en juist vast te leggen, zodat DNB in het geval van een faillissement een tijdige en juiste DGS-uitkering kan doen.

Verder dragen banken elk kwartaal bij aan de opbouw van het depositogarantiefonds (DGF). In de loop van 2024 bereikt dit fonds haar doelomvang van 0,8% (circa € 4,8 miljard) van het door de depositogarantie gegarandeerde geld in Nederland. Daarnaast zorgt DNB ervoor dat de interne DGS-uitkeringsorganisatie zo goed mogelijk is voorbereid. Er zijn draaiboeken opgesteld en er worden crisissimulaties uitgevoerd. DNB organiseert regelmatig DGS-stresstesten om te testen of medewerkers, systemen en processen voldoende voorbereid zijn op een daadwerkelijke DGS-uitkering. Dit is tevens een vereiste op grond van de DGS-richtlijn.

Figuur 5 De zes deelterreinen van Depositogarantie

1 Meer informatie vindt u in 'Vooruitblik en strategie Nederlandse Depositogarantie 2021-2024' op de DNB-website.

2 De termijn waarbinnen DNB moet zorgen dat de DGS-vergoeding beschikbaar is, kort gezegd gerekend vanaf de activering van het DGS. De termijn waarbinnen een rekeninghouder daadwerkelijk de vergoeding uitgekeerd krijgt is afhankelijk van het moment van doorgeven van de tegenrekening door een rekeninghouder. Ook kunnen er situaties zijn waarin DNB op basis van de wet- en regelgeving een vergoeding mag opschorten of anderszins langer de tijd heeft om de DGS-vergoeding beschikbaar te stellen.

De DGS-uitkeringsorganisatie

Om een DGS-uitkering binnen zeven werkdagen mogelijk te maken, is het belangrijk dat de DGS-uitkeringsorganisatie snel wordt opgestart en goed functioneert. In de opgestelde draaiboeken staan de DGS-uitkeringsorganisatie, activiteiten en processen beschreven. De DGS-uitkeringsorganisatie bestaat uit verschillende werkstromen waaraan medewerkers uit allerlei divisies van DNB deelnemen, zoals Communicatie, Data en IT, Bedrijfsvoering en Juridische Zaken. Samen hebben zij één doel: de klanten van een omgevallen bank zo snel en goed mogelijk uitkeren.

Gedurende de DGS-uitkering voor ATB waren in totaal meer dan 200 medewerkers betrokken. Daarnaast werkte DNB tijdens het faillissement van ATB nauw samen met externe partijen zoals een betaaldienstverlener, een postverwerkingsbedrijf en de curatoren en medewerkers van ATB. Deze samenwerking was zeer constructief, wat bijdroeg aan een soepele en snelle uitkering aan gedupeerde rekeninghouders.

Ook het DGF speelde een belangrijke rol. Op verzoek van DNB maakte het DGF binnen één dag € 700 miljoen beschikbaar voor de DGS-uitkering.

Figuur 6 Overzicht van de DGS-uitkeringsorganisatie

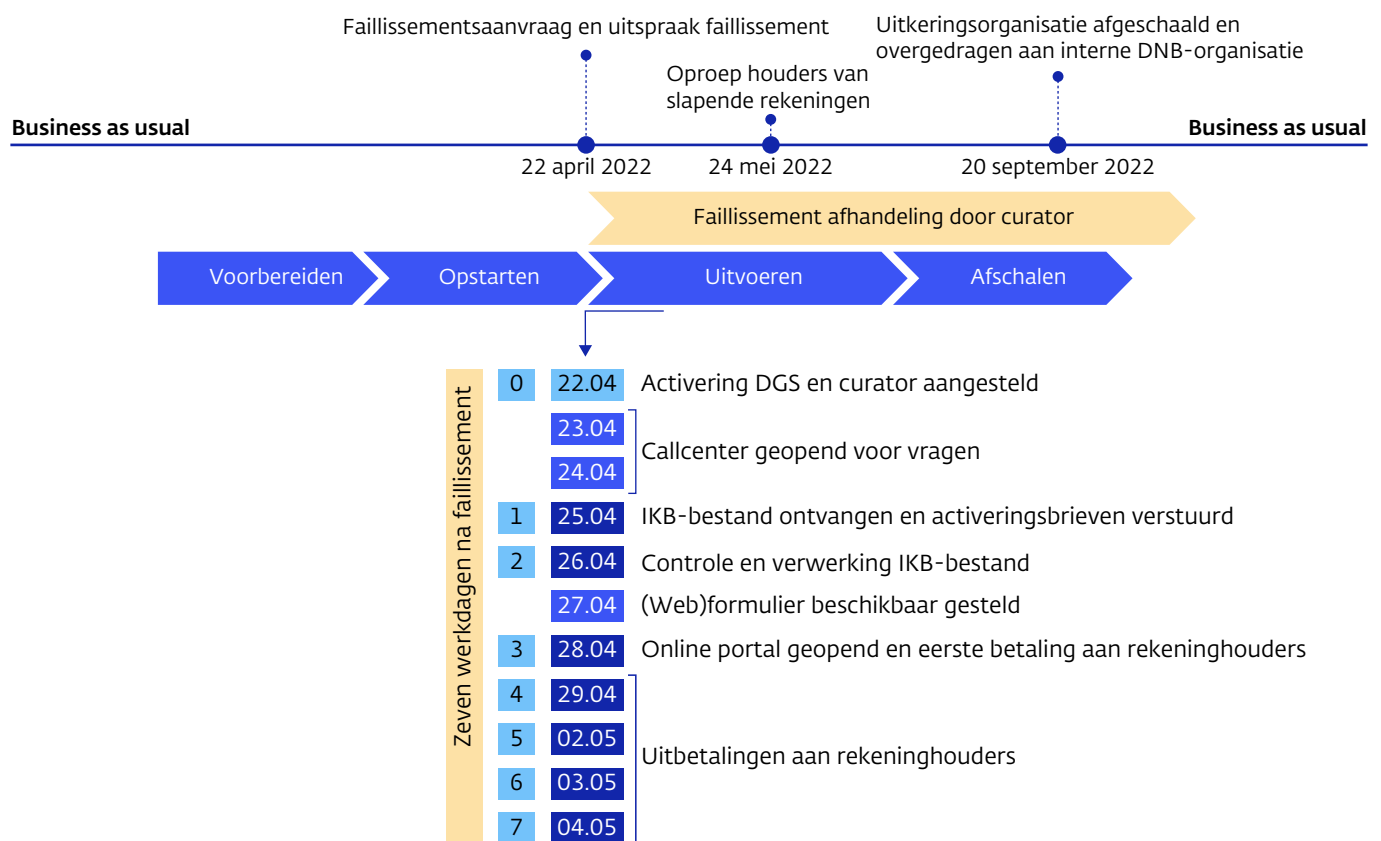
Het verloop van de DGS-uitkering voor ATB

Het uitkeringsproces voor ATB bestond uit vier fasen: voorbereiden, opstarten, uitvoeren en afschalen (zie figuur 7). De eerste drie fasen zijn doorlopen gedurende de periode van maart 2022 tot september 2022. Daarna is de DGS-uitkeringsorganisatie voor ATB afgeschaald en zijn de resterende uitkeringswerkzaamheden ondergebracht in het werk van het team verantwoordelijk voor DGS.

De eerste dagen van de uitvoeringsfase zijn cruciaal voor een DGS-uitkering. Op de dag van het faillissement van ATB heeft DNB een persbericht

gepubliceerd en de openingstijden van het callcenter verlengd. Daarnaast werd de activering van het DGS formeel aangekondigd in de Staatscourant en diverse landelijke dagbladen. In het weekend na het faillissement was het callcenter van DNB bereikbaar om vragen met betrekking tot het faillissement en de DGS-uitkering te beantwoorden. Ook daarna bleef het team van het callcenter dagelijks bereikbaar, in de eerste periode tot 19:00 uur. Er stonden in deze beginfase elke dag gemiddeld tien callcenter medewerkers klaar om vragen te beantwoorden.

Figuur 7 Overzicht van het DGS-uitkeringsproces voor ATB

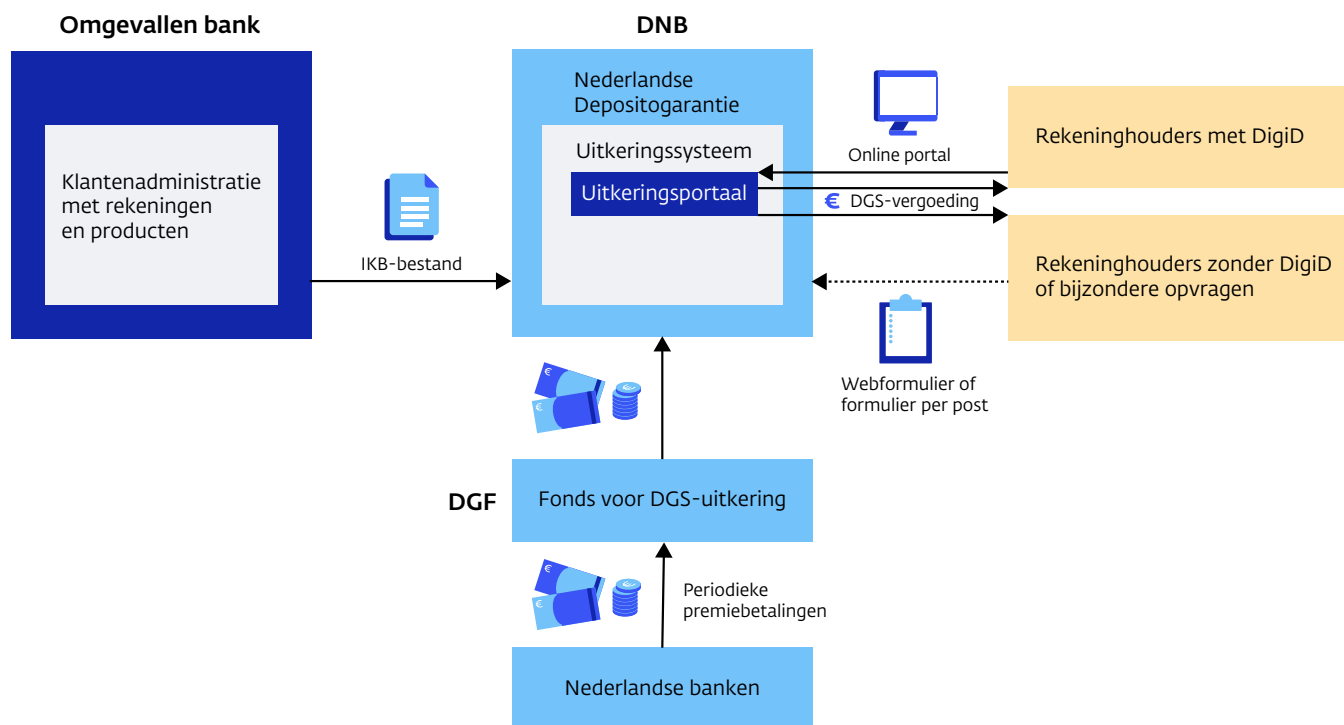
Op maandag 25 april ontving DNB het IKB-bestand van ATB. Dit bestand is gecontroleerd en verwerkt in de DGS-uitkeringsapplicatie.

Ook werden die dag brieven verstuurd naar de gedupeerde rekeninghouders. Klanten woonachtig buiten Nederland ontvingen hierbij een formulier waarmee ze hun tegenrekening konden doorgeven aan DNB. Zij konden deze formulieren vanaf woensdag 27 april via een online webformulier uploaden. Op donderdag 28 april publiceerde DNB een persbericht over de openstelling van het DGS-uitkeringsportaal. Rekeninghouders woonachtig in Nederland konden hierop met hun DigiD inloggen

om hun gegevens in te zien, een tegenrekening op te geven en de uitbetaling van hun DGS-vergoeding in gang te zetten. De opvraag werd in de uitkeringsapplicatie automatisch verwerkt en uitbetaald. Nog diezelfde dag ontvingen de eerste rekeninghouders de vergoeding op hun rekening.

Op 24 mei volgde een derde persbericht met daarin informatie over de voortgang van de DGS-uitkering (inmiddels was 95% van het gegarandeerde spaargeld uitgekeerd) en een eerste oproep aan houders van slapende rekeningen. Het laatste persbericht volgde op 1 juli, waarin DNB een nieuwe en laatste oproep deed aan rekeninghouders om zich te melden.

Figuur 8 Uitkeringsstelsel Nederlandse Depositogarantie op hoofdlijnen

Bijzonderheden DGS-uitkering ATB

Tijdens het uitkeringsproces voor ATB was er bijzondere aandacht voor rekeninghouders die niet op het online DGS-uitkeringsportaal konden inloggen en dus op een andere wijze een tegenrekening door moesten geven. Dit was het geval voor klanten met weinig of geen digitale vaardigheden, klanten die niet over een DigiD beschikken, zoals Duitse klanten, en houders van 'slapende rekeningen'. Daarnaast hebben zich nabestaanden van overleden rekeninghouders gemeld en waren er aanvragen voor vergoeding van zogenoemde 'tijdelijk hogere bedragen'.

Duitse rekeninghouders

De Duitse klanten van ATB konden het rekeningnummer waarop DNB de vergoeding kon overmaken doorgeven via een formulier. Dit formulier konden zij indienen per post of via een online webformulier. De ingediende formulieren werden vervolgens door DGS-medewerkers behandeld en uitbetaald via de DGS-uitkeringsapplicatie.

Slapende rekeningen

Uit de administratie van ATB bleek dat er rekeningen waren die door de bank gesloten waren in de periode voorafgaand aan het faillissement op 22 april 2022. Deze rekeningen waren volgens de administratie van de bank niet meer actief. Het betrof ruim 23.000 rekeningen in aanvulling op de rekeningen van actieve klanten. Op veel van deze rekeningen stond nog een klein saldo.

DNB heeft deze rekeningen behandeld als zogenoemde 'slapende rekeningen'. Hiervoor gelden in principe dezelfde voorwaarden als voor de andere rekeningen, zoals een maximale vergoeding van €100.000 per persoon. Er zijn echter twee verschillen. Ten eerste mag DNB de uitkering voor slapende

rekeningen uitstellen omdat voor deze rekeningen een langere uitkeringstermijn wettelijk is toegestaan. Ten tweede geldt hiervoor dat er geen recht op een vergoeding is wanneer de kosten voor het uitkeren hoger zijn dan de vergoeding zelf. In het geval van ATB is voor de uitkering daarom een grensbedrag van € 5 gehanteerd.

Deze slapende rekeningen waren niet opgenomen in het IKB-bestand en zijn door ATB apart aangeleverd. Als gevolg hiervan konden deze rekeningen niet automatisch worden verwerkt en konden deze rekeninghouders niet terecht op het online DGS-uitkeringsportaal. De uitkering van slapende rekeningen verliep daardoor volgens een soortgelijk proces als voor Duitse rekeninghouders, namelijk door het indienen van een formulier.

Overleden rekeninghouders

DNB had ook bijzondere aandacht voor het bepalen van de DGS-vergoeding aan de rechthebbenden op de tegoeden van overleden klanten. Zo was het Duitse erfrecht bepalend voor wie de rechthebbende was op de tegoeden op betreffende rekeningen van overleden Duitse klanten.

Tijdelijk hogere bedragen

Tot slot heeft DNB een aantal aanvragen behandeld die betrekking hadden op de tijdelijk verhoogde bescherming. Op basis van de DGS-richtlijn en de Nederlandse implementatie daarvan hadden enkele rekeninghouders van ATB namelijk recht op extra bescherming tot € 500.000 per persoon bovenop de gebruikelijke € 100.000. Deze extra bescherming was van toepassing voor zover een bedrag tijdelijk op de rekening stond en direct verband hield met de aankoop of verkoop van een eigen woning.

Gevolgen DGS-uitkering ATB

Impact op de bekendheid van de Nederlandse Depositogarantie

Een belangrijk doel van de depositogarantie is consumenten te beschermen, mocht het mis gaan met een bank. Met deze zekerheid draagt depositogarantie bij aan het vertrouwen in de bankensector en de financiële stabiliteit. In september 2022 heeft DNB, in navolging op eerdere metingen in de jaren ervoor, een onderzoek laten uitvoeren naar de mate van bekendheid met de depositogarantie onder het Nederlandse publiek. In deze meting is het mogelijke effect van de DGS-uitkering voor ATB op de publieksbekendheid van de depositogarantie meegenomen. Uit de resultaten bleek dat het percentage Nederlanders dat het begrip (Nederlandse Depositogarantie) of de werking ervan kent was gestegen. Dit hoeft echter geen een-op-een effect te zijn van het faillissement van ATB. DNB en de banken zijn namelijk de afgelopen jaren ook op andere manieren meer gaan communiceren over de Nederlandse Depositogarantie.

Impact op het depositogarantiefonds

Bij het uitkeren van vergoedingen treedt het DGF in de rechten van de rekeninghouder. Dit betekent dat de vordering van de rekeninghouder op de bank overgaat naar het DGF. Hierdoor kreeg het DGF een vordering op de failliete boedel van ATB. Rekeninghouders die (nog) geen uitkering bij DNB hebben opgevraagd of een hoger bedrag op hun rekening(en) hadden staan dan de maximale vergoeding van € 100.000, hebben ook een vordering op de failliete boedel van ATB. Het DGF onderhoudt nauw contact met de curatoren van ATB. Inmiddels heeft het DGF het volledige door het DGS (tot nu toe) uitgekeerde bedrag terugontvangen middels tussentijdse uitdelingen uit de boedel.

Lessen voor de toekomst

Verbetering van het DGS-uitkeringsproces

Tijdens de periodieke wijzigingsronde van de DGS-regelgeving voor banken heeft DNB eind 2022 verduidelijkt dat banken slapende rekeningen dienen op te nemen in het samenstellen van het IKB-bestand. Hiermee wordt een efficiëntere uitkering aan houders van slapende rekeningen geborgd.

De DGS-uitkering voor ATB toonde tevens aan dat het belangrijk is om het DGS-uitkeringsportaal uit te breiden met andere inlogmogelijkheden, zodat ook rekeninghouders zonder DigiD toegang hebben. In 2021 is DNB met een aanbesteding gestart voor een digitale identiteitsverificatiedienst. Deze functionaliteit was ten tijde van het faillissement van ATB nog in ontwikkeling.

Ook heeft de DGS-uitkering voor ATB het belang aangetoond van een goed functionerende IT-applicatie voor de behandeling van opvragen van bijzondere DGS-vergoedingen, zoals de vergoeding van rekeningen van overleden rekeninghouders of tijdelijk hogere bedragen. Daarom is DNB een project gestart om de processen en systemen voor de afhandeling van bijzondere DGS-vergoedingen verder te automatiseren.

Publieksbekendheid met de Nederlandse Depositogarantie

Publieksbekendheid met de Nederlandse Depositogarantie blijft een noodzakelijke voorwaarde om de stabiliserende werking van depositogarantie te realiseren. Hoe groter de publieksbekendheid, hoe kleiner de kans dat een bankrun op gang komt wanneer een instelling in de problemen is of lijkt te zijn. Een groot aantal rekeninghouders wil anders waarschijnlijk hun geld bij een bank weghalen. Zelfs een gezonde bank kan door een bankrun in de problemen komen. Daarom streeft DNB om de publieksbekendheid met de Nederlandse Depositogarantie te vergroten. In 2021 is DNB samen met de bankensector gestart met actieve voorlichting

over de Nederlandse Depositogarantie. Metingen laten zien dat de bekendheid met de Nederlandse Depositogarantie stapsgewijs is toegenomen van 54% in 2017 tot 65% in 2022. DNB heeft de ambitie de bekendheid verder te vergroten naar 70% eind 2024. DNB gaat daarom, samen met de sector, verder met de actieve voorlichting over depositogarantie, waarbij de lessen van de DGS-uitkering voor ATB worden meegenomen.

Tot slot heeft de DGS-uitkering voor ATB het belang van een goede voorbereiding onderstreept. DNB blijft doorgaan met het verbeteren van processen en systemen voor een DGS-uitkering en het uitvoeren van crisissimulaties.

